

UCHWAŁA NR/2024
RADY POWIATU W NOWYM DWORZE GDAŃSKIM

z dnia 2024 roku

w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim na lata 2024-2026”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1526 ze zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim na lata 2024-2026”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Nowym Dworze Gdańskim oraz Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
w Nowym Dworze Gdańskim
Robert Ciżmowski

UZASADNIENIE

Podstawą prawną programu rozwoju pieczy zastępczej jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.). Jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Do końca grudnia 2023 r. funkcjonował „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2021-2023”. Jednakże w związku z upływem okresu programowania następuje konieczność sporządzenia nowego dokumentu, który systematyzuje działania mające na celu rozwój pieczy zastępczej oraz określa limit rodzin zastępczych zawodowych.

Wszystkie informacje zawarte w „Programie rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026” opracowane zostały na podstawie danych będących w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim.

Przedmiotowa uchwała Rady Powiatu w Nowym Dworze Gdańskim jest zgodna z założeniami „Strategii Rozwoju Powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2024” – Obszar priorytetowy: Kapitał ludzki i społeczny (P2), Cel strategiczny: CS.2.1. Rozwinięty i w pełni wykorzystany kapitał ludzki oraz CS.2.2. Wartościowy kapitał społeczny.

Wnioskujący:

Załącznik
do Uchwały Nr/2024
Rady Powiatu
w Nowym Dworze Gdańskim
z dnia 2024 roku

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ POWIATU NOWODWORSKIEGO NA LATA 2024-2026

Nowy Dwór Gdański, styczeń 2024 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	4
SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	5
Rodzinne formy pieczy zastępczej.....	6
Instytucjonalne formy pieczy zastępczej	9
ZADANIA ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	11
ZADANIA KOORDYNATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	13
REALIZACJA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ POWIATU NOWODWORSKIEGO W LATACH 2021-2023	14
Stan rodzicielstwa zastępczego	14
Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim	15
Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim	16
Mieszkania treningowe	17
DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO W OBSZARZE ZAPOTRZEBOWANIA NA USŁUGI PIECZY ZASTĘPCZEJ	17
SŁABE I MOCNE STRONY SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE NOWODWORSKIM (ANALIZA SWOT).....	20
Analiza i wnioski	22
CELE KIERUNKI I ZADANIA PROGRAMU.....	23
Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej	24
Ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	27
ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU.....	28
LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH.....	28
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	29
MONITORING I EWALUACJA.....	29

WSTĘP

System pieczy zastępczej jest zespołem osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Opiera się on o prawa człowieka, szczególnie dziecka, zapewniając mu pełny i stabilny rozwój, szanując przy tym jego godność i podmiotowość, w tym szczególnie prawo do życia i ochrony zdrowia, do wychowania w rodzinie, do godziwych warunków socjalnych oraz do nauki.

Zastępcze formy opieki mają za zadanie wspomaganie funkcjonowania rodziny bądź jej zastępowanie w wypełnianiu podstawowych jej funkcji. W sytuacji, kiedy rodzina nie może, nie potrafi bądź nie chce sprawować opieki nad dzieckiem konieczne jest udzielenie pomocy z zewnątrz bądź interwencji. Konstytucja RP mówi o tym, iż dziecko ma prawo do pomocy, w tym do pieczy zastępczej „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Konwencja o prawach dziecka mówi, iż „dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa”. Na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej spoczywa obowiązek wsparcia rodziny, która przeżywa kryzys oraz organizacja pieczy zastępczej.

Przepisy te podkreślają jak ważne są prawa dziecka, w szczególności do opieki zastępczej. Opieka zastępcza jest formą wsparcia dla rodzin, które przechodzą kryzys spowodowany czynnikami zewnętrznymi takimi jak warunki socjo-ekonomiczne oraz czynnikami wewnętrznymi, m.in. nałogi, choroby itp.

Celem systemu wspierania rodziny i opieki zastępczej jest zapobieganie kryzysom w rodzinie a przede wszystkim zadbanie o dzieci, którym rodzice nie są w stanie zapewnić należytej opieki i wychowania.

W chwili obecnej głównym dokumentem, który reguluje system pieczy zastępczej jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Preambuła ustawy określa, iż została ona uchwalona:

- dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,
- dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,
- w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

W art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest mowa o tym, iż piecza zastępcza jest sprawowana w momencie, kiedy rodzice nie mogą zapewnić opieki i wychowania swoim dzieciom.

Zadania z zakresu rodziny i systemu pieczy zastępczej mają charakter ponadgminny a zatem leżą one w kompetencji powiatu. Starosta wyznacza organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast kontrolę nad działalnością organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówkami opiekuńczo - wychowawczymi sprawuje zarząd powiatu.

Jednym z głównych zadań systemu pieczy zastępczej jest praca z rodziną naturalną, której celem jest powrót dziecka do rodziny, lub jeżeli to jest niemożliwe to dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku niemożności przysposobienia zasadna jest opieka i wychowanie w środowisku zastępczym.

Jednym z zadań powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Obowiązek ten jest uregulowany w art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026 przygotowano przede wszystkim w oparciu o diagnozę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu nowodworskiego w latach 2021-2023 oraz aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczenia dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowywaniu niniejszego dokumentu wykorzystano m.in. sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz sprawozdania i informacje własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim.

Opracowane cele i kierunki działań kładą nacisk na rozwój nowych i wspieranie istniejących już form pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym należytej opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych poprzez wspieranie procesu usamodzielniania, jak również organizowanie różnorodnych form wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją działań podjętych w „Programie rozwoju pieczy zastępczej powiatu nowodworskiego na lata 2021-2023”.

Opracowanie i realizacja programu rozwoju pieczy zastępczej na kolejne trzy lata ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez ustawodawcę. Zawarte w programie cele i kierunki działań będą podejmowane przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który w swym funkcjonowaniu uwzględnia potrzeby rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka, a przede wszystkim dzieci w nich umieszczonych.

Program rozwoju pieczy zastępczej ma za zadanie usystematyzowanie i ukierunkowanie działań, ustalenie priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Podstawą prawną Programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026 jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Polski system realizując zadania odnoszące się do funkcjonowania pieczy zastępczej wspierania rodziny i pomocy dziecku opiera się przede wszystkim na następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.);
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. poz.1720 ze zm.);
- rozporządzenie ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz.U. z 2012 r. poz. 954).

Szerszy zakres funkcjonowania systemu pieczy zastępczej został uregulowany także w następujących dokumentach:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483);
- Konwencja o Prawach Dziecka (ratyfikacja przez Polskę Dz. U. z 1991 r., nr 120, poz. 526);

Niniejszy program swoimi założeniami wpisuje się w:

- Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030;
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021-2030;
- Strategię Rozwoju Powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2024;
- Strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Nowodworskiego na lata 2016-2026.

SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

System opieki zastępczej ma za zadanie przygotowanie dziecka do samodzielnego życia, pokonywania trudności życiowych, a to wszystko powinno być zgodne z zasadami etycznymi. Dziecko powinno być przygotowane do nawiązywania kontaktów z bliskimi i rodziną, mającymi na celu niwelowanie poczucia separacji. Rodzina zastępcza powinna zapewnić dziecku zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno–rozrywkowych.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma miejsce na mocy orzeczenia sądu. Jednakże prowadzący rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka musi wyrazić zgodę na takie umieszczenie. Sąd zanim podejmie decyzję o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej zobowiązany jest do zasięgnięcia opinii dotyczących kompetencji i umiejętności rodziców zastępczych. Opinie takie na wniosek sądu wystawiają ośrodki pomocy społecznej, ośrodki adopcyjne bądź powiatowe centra pomocy rodzinie.

Dziecko może pozostać w pieczy zastępczej nie dłużej niż do uzyskania pełnoletności. Jednakże ustawodawca dał możliwość, aby po osiągnięciu pełnoletności wychowanek mógł pozostać w pieczy zastępczej za zgodą opiekuna zastępczego, prowadzącego rodzinny dom dziecka bądź dyrektora placówki, w której przebywa, z zastrzeżeniem, że nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli osoba się uczy lub posiada orzeczenie o umiarkowanym bądź znacznym stopniu niepełnosprawności.

Rodzina zastępcza jest kompensacyjną formą opieki i spełnia funkcje takie jak:

- wytworzenie w domu atmosfery rodzinnej, opartej na wzajemnym zaufaniu i zrozumieniu oraz życzliwości;
- zapewnienie dziecku odpowiedniej opieki lekarskiej, odpowiednich posiłków, odzieży i kulturalnych warunków bytu;
- dostarczenie możliwości kształcenia, aż do momentu uzyskania obowiązującego powszechnie wykształcenia i zdobycia zawodu;
- zapewnienie warunków wszechstronnego rozwoju, kształtowanie postaw moralnych, rozwijanie w dziecku uzdolnień, organizowanie czasu wolnego i wypoczynku, rozwijanie wrażliwości i wdrażanie kultury osobistej;
- przygotowanie do życia społecznego, wyrabianie w nim poczucia odpowiedzialności oraz poszanowania mienia zarówno osobistego jak i społecznego;
- udzielenie wsparcia przy usamodzielnieniu się, w pozyskaniu pracy i mieszkania.

Natomiast w art. 40 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapis mówiący o tym, iż rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie, a w szczególności:

- traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;

- zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- umożliwiają kontakt z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje dwie formy sprawowania pieczy zastępczej:

- rodzinna;
- instytucjonalna.

Rodzinne formy pieczy zastępczej

Rodzinna piecza zastępcza jest najbardziej pożądaną formą pieczy, gdyż jest rekompensatą domu rodzinnego. Poza tym system pieczy zastępczej musi przygotować wychowanków na ewentualny powrót do środowiska biologicznego, dlatego też właśnie ta forma pieczy jest najbardziej odpowiednia.

Poniższy schemat przedstawia formy rodzinnej pieczy zastępczej obecnie funkcjonujące w Polsce.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną z dzieckiem tworzą małżeństwo lub osoby samotne będące wstępniymi lub rodzeństwem dziecka, nad którymi pełnią pieczę. Jest to forma pieczy najodpowiedniejsza dla dziecka. Chroni dzieci przed zaniedbaniem oraz zapewnia ciągłość i stałość opieki. Dziecko z rodziną zastępczą łączy więzi zarówno biologiczne jak i emocjonalne. Komfortowa sytuacja dziecka wynika z tego, iż zna ono opiekunów zastępczych. Funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej zazwyczaj powierza się dziadkom. Jest to dość wyjątkowe środowisko opiekuńcze – wychowawcze dla dziecka. Powodem tego jest dość duża różnica wieku pomiędzy opiekunami a dzieckiem.

Rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, u których przebywa dziecko, nad którym pełnią pieczę zastępczą. Mogą to być osoby obce lub krewni niebędący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka. Osoby

pełniące funkcję rodziny zastępczej niezawodowej w pełni świadomie podejmują decyzję o pełnieniu tej funkcji. Opiekunowie muszą spełniać szereg wymagań niezbędnych do wykonywania tej funkcji, m.in. muszą posiadać odpowiednie predyspozycje psychiczne oraz fizyczne, muszą przejść odpowiednie szkolenia oraz proces kwalifikacyjny. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej powinni posiadać świadectwo kwalifikacji, tj. zaświadczenie o ukończeniu szkolenia zorganizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub przez ośrodek adopcyjny. W rodzinie zastępczej niezawodowej w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci. Wyjątkiem jest tutaj sytuacja, kiedy istnieje konieczność umieszczenia w pieczy zastępczej rodzeństwa, wówczas po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie więcej dzieci.

Rodzina zastępcza zawodowa jest tworzona przez małżonków lub osobę samotną. Opiekunowie zastępczy, tworzący rodzinę zawodową są osobami obcymi dla dziecka, nie łączą ich więzi rodzinne. Podobnie jak w przypadku rodzin zastępczych niezawodowych, kandydaci do tworzenia rodziny zastępczej zawodowej, muszą przejść odpowiednie szkolenie dające im kwalifikacje do pełnienia danej funkcji. Elementem różniącym te formy wsparcia jest to, iż z rodziną zastępczą zawodową zawierana jest umowa cywilnoprawna, w związku z tym osoba prowadząca rodzinę zastępczą zawodową otrzymuje wynagrodzenie za pełnienie tej funkcji. Starosta może zawrzeć taką umowę z rodziną, która posiada, co najmniej 3 – letnie doświadczenie w sprawowaniu opieki zastępczej oraz otrzyma pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W rodzinie zastępczej zawodowej może przebywać w tym samym czasie, co najwyżej 3 dzieci. Jednakże w sytuacji, kiedy zaistnieje konieczność objęcia pieczą rodzeństwa, wówczas liczba dzieci może być zwiększona. Możliwość taka istnieje, dlatego że celem opieki zastępczej jest przede wszystkim umożliwienie dziecku powrotu do rodziny naturalnej. Dlatego też w miarę możliwości organizator rodzinnej pieczy zastępczej stara się podtrzymać więzi między rodzeństwem, dla których i tak sytuacją trudną było opuszczenie rodziców biologicznych.

Kolejnym rodzajem rodziny zastępczej jest rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Dzieci do pogotowia rodzinnego są przyjmowane:

- na podstawie postanowienia sądu;
- w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną;
- na wniosek rodziców, dziecka bądź innej osoby w przypadku stosowania przemocy w rodzinie.

W uzasadnionych przypadkach rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego może odmówić przyjęcia dziecka. Takim przypadkiem jest m.in. sytuacja, kiedy liczba dzieci w pogotowiu przekroczy 3 bądź Straż Graniczna lub Policja doprowadzą dziecko powyżej 10 roku życia. Pogotowie rodzinne jest formą opieki interwencyjnej. Dziecko umieszczone w pogotowiu rodzinnym powinno przebywać do momentu unormowania jego sytuacji, jednak nie dłużej niż 4 miesiące. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, pobyt ten może zostać przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót do rodziny naturalnej, przysposobienie bądź umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej. Jednakże, w związku z małą ilością

rodzin zastępczych i brakiem kandydatów do pełnienia tej funkcji w praktyce jest tak, iż dzieci w pogotowiu rodzinnym przebywają znacznie dłużej.

Specyficzną formą opieki zastępczej jest rodzina zastępcza specjalistyczna, stanowiąca opiekę nad dziećmi z niepełnosprawnościami, niedostosowanymi społecznie oraz nad małoletnimi matkami. Rodzina specjalistyczna nie może jednocześnie opiekować się dziećmi niepełnosprawnymi oraz niedostosowanymi społecznie. Sprawując opiekę nad dzieckiem niedostosowanym społecznie rodzina zastępcza powinna posiadać szeroką wiedzę dotyczącą zjawisk patologicznych oraz znać tryb postępowania przed sądem rodzinnym i nieletnich oraz z kuratorem. Natomiast zajmując się dzieckiem z niepełnosprawnością bądź z innymi dysfunkcjami rozwojowymi rodzice zastępczy powinni przejść odpowiednie szkolenia z zakresu kompleksowej pomocy dziecku, a także znać zagadnienia z zakresu rehabilitacji. Powinni również orientować się w zakresie organizacji i instytucji udzielających pomocy dzieciom z dysfunkcjami.

Wszystkie rodziny zawodowe są zobowiązane do ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji, przede wszystkim poprzez udział w szkoleniach.

Rodzinny dom dziecka jest prowadzony na mocy umowy cywilnoprawnej o świadczenie usług. Ta forma opieki łączy ze sobą charakter rodzinny jak i instytucjonalny, jednakże jest wykonywana w charakterze rodzinnym. W rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 8 dzieci. Jednakże w przypadku konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz organizatora pieczy zastępczej dopuszczalne jest umieszczanie w tym samym czasie większej ilości dzieci. Rodzinne domy dziecka tworzą podopiecznym warunki jak najbardziej zbliżone do warunków rodzinnych. Dlatego też najczęściej mieszczą się w budynkach jednorodzinnych bądź większych mieszkaniach zapewniając dzieciom odpowiednie warunki do nauki i rozwoju.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła rodzinę pomocową, jako formę pomocy rodzinom zastępczym zawodowym. Piecza nad dzieckiem, w przypadku czasowej niemożności jej sprawowania przez rodzinę zastępczą, może zostać powierzona rodzinie pomocowej.

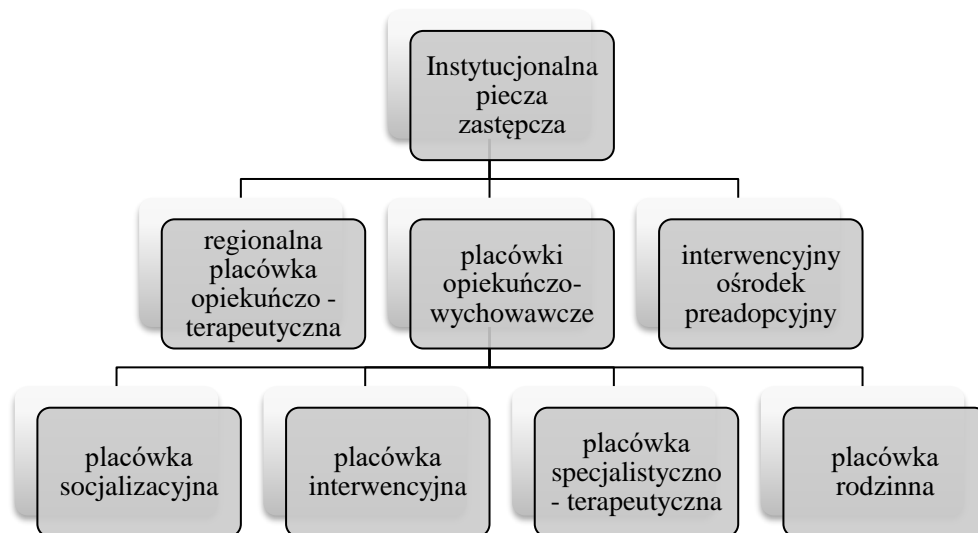
Zazwyczaj ma to miejsce wtedy, gdy rodzina zastępcza przebywa na wypoczynku, bądź bierze udział w szkoleniach czy też przebywa w szpitalu. Również w przypadku nieprzewidzianych trudności czy też zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej można skorzystać z pomocy rodziny pomocowej. Rodziną pomocową może być:

- rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

Zasady funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej szczegółowo zostały określone w Rozdziale 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Poniższy schemat przedstawia instytucjonalne formy pieczy zastępczej obecnie funkcjonujące w polskim systemie prawnym.

W placówce opiekuńczo – wychowawczej są umieszczone dzieci powyżej 10 roku życia, które wymagają szczególnej opieki lub mają trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Przepisy prawa dopuszczają możliwość umieszczenia w placówce opiekuńczo – wychowawczej dzieci poniżej 10 roku życia w kilku przypadkach. Po pierwsze, gdy w danej placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka. Drugim przypadkiem może być sytuacja, gdy w placówce przebywa rodzeństwo dziecka i organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie chce ich rozdzielać. Trzeci przypadek może dotyczyć wyjątkowych sytuacji, przede wszystkim, gdy za umieszczeniem dziecka w placówce przemawia jego stan zdrowia.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza:

- zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego podstawowe potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe społeczne i religijne;
- realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego w jednym czasie nie może przebywać więcej niż 14 dzieci. Jednakże ustawodawca wziął pod uwagę więzi rodzinne

i w przypadku, kiedy zaistnieje potrzeba umieszczenia rodzeństwa w placówce jest możliwość zwiększenia liczby miejsc. Możliwe jest to za zgodą dyrektora placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody.

Pełniąc swoje zadania placówka opiekuńczo – wychowawcza współpracuje z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie, rodziną biologiczną, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Współpraca ta obejmuje zakres przygotowania dziecka do samodzielnego życia.

Placówki typu socjalizacyjnego są najpowszechniejszą formą placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących w Polsce. Prowadzone są całodobowo, dzięki czemu dzieci umieszczone w tych placówkach mają zapewnioną całkowitą opiekę i wychowanie. Prowadzenie różnego rodzaju zajęć specjalistycznych prowadzi do wyrównywania osiągnięć rozwojowych. Ponadto pracownicy placówki podejmują współpracę z rodzinami naturalnymi w celu umożliwienia powrotu dziecka do rodziny.

W sytuacji, kiedy dziecku należy udzielić doraźnej, natychmiastowej pomocy istnieje możliwość umieszczenia w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego. W placówce tego typu dziecko zostaje umieszczone na podstawie orzeczenia sądu lub w przypadku doprowadzenia dziecka przez Policję lub Straż Graniczną. Umieszczenie dziecka w placówce typu interwencyjnego może nastąpić również na wniosek rodziców, dziecka bądź innych osób oraz w przypadku występowania zjawiska przemocy w rodzinie.

W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego dziecko nie powinno przebywać dłużej niż 3 miesiące, choć dopuszczone są sytuacje umożliwiające przedłużenie tego pobytu. Pobyt dziecka może być przedłużony do zakończenia trwania postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, adopcję bądź umieszczenie w pieczy zastępczej. W przypadku, gdy do placówki interwencyjnej trafi dziecko poniżej 10 roku życia musi niezwłocznie zostać umieszczone w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu specjalistyczno – terapeutycznego pełni opiekę nad dzieckiem, które ma indywidualne potrzeby wynikające m.in. z orzeczenia o niepełnosprawności bądź orzeczenia, o co najmniej umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, wymogu stosowania specjalistycznej terapii oraz konieczności wyrównywania opóźnień zarówno rozwojowych jak i edukacyjnych. Placówka tego typu swoim wychowankom zapewnia zajęcia różnorodnego typu, w zależności od indywidualnych potrzeb wychowanka, m.in. socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rehabilitacyjne. Placówka również prowadzi zajęcia mające na celu rekompensatę braku wychowania w rodzinie i przygotowanie do życia w społeczeństwie.

W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego mogą przebywać dzieci w różnym wieku. Ten typ placówki umożliwia licznemu rodzeństwu wspólne wychowywanie się oraz podtrzymywanie więzi rodzinnych. W swoim działaniu współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Dla każdego dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego jest stworzony plan pomocy dziecku oraz prowadzi się kartę pobytu dziecka. Karta pobytu dziecka zawiera takie informacje jak: znaczące dla dziecka wydarzenia, postępy w edukacji, stan zdrowia oraz aktualną ocenę sytuacji dziecka.

Kolejną formą instytucjonalnej pieczy zastępczej jest regionalna placówka opiekuńczo – terapeutyczna. W placówce tego typu umieszcza się dzieci, które wymagają szczególnej opieki ze względu na stan zdrowia. Dzieci te wymagają specjalistycznej opieki a ich stan zdrowia nie pozwala na umieszczenie w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej bądź w placówkach opiekuńczo – wychowawczej. Do placówki opiekuńczo – terapeutycznej w jednym czasie nie można przyjąć więcej niż 30 dzieci. Jednakże w przypadku konieczności umieszczenia większej ilości dzieci potrzebujących specjalistycznej opieki, wojewoda, mając na względzie specyfikę i zadania danej placówki, może wydać zezwolenie na zwiększenie miejsc w placówce jednakże nie więcej niż 45.

Ostatnią formą instytucjonalnej pieczy zastępczej jest interwencyjny ośrodek preadopcyjny. W tym ośrodku znajdują się dzieci wymagające specjalistycznej opieki, a w okresie oczekiwania na adopcję nie mogą przebywać w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku preadopcyjnym działającym na zasadzie interwencyjnej nie może w jednym czasie przebywać więcej niż 20 dzieci. Natomiast pobyt w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie powinien trwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko 1 roku życia. Placówki tego typu zapewniają opiekę medyczną i rehabilitacyjną dzieciom w nich umieszczonym.

Kontrolę nad placówkami opiekuńczo – wychowawczymi, regionalnymi placówkami opiekuńczo – terapeutycznymi oraz interwencyjnymi ośrodkami preadopcyjnymi sprawuje wojewoda właściwy ze względu na lokalizację placówki. Zakres kontroli obejmuje przede wszystkim przestrzeganie standardów wychowania i opieki, działania placówki na rzecz utrzymania kontaktu dziecka z rodziną, zaspokajania potrzeb dziecka i respektowania jego praw oraz przestrzegania przepisów określających zasady działania placówki.

ZADANIA ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Na mocy Zarządzenia Nr 44/2011 Starosty Nowodworskiego z dnia 26 października 2011 roku na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim wyznaczono Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej utworzył Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, w którego skład wchodzi:

- specjalista pracy z rodziną;
- czterech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- psycholog.

Rodziny zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka mają również możliwość korzystania ze specjalistycznego wsparcia oferowanego przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, gdzie można uzyskać porady: psychologa, prawnika oraz pracownika socjalnego. Ponadto dodatkowe specjalistyczne wsparcie organizowane jest w ramach potrzeb, np. socjoterapeuta, grupy wsparcia zarówno dla opiekunów zastępczych jak i dzieci, warsztaty dla rodziców, terapia psychologiczna, integracja sensoryczna, muzykoterapia itp.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
7. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
8. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
9. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
13. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
15. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu

zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

16. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
17. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;
20. wprowadzanie, aktualizacja i usuwanie danych do poniższych rejestrów:
 - 1) wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie;
 - 2) wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
 - 3) wykaz kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
 - 4) wykaz rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe;
 - 5) wykaz rodzinnych domów dziecka;
 - 6) wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych;
 - 7) wykaz osób usamodzielnianych.

ZADANIA KOORDYNATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2. przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka

nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;

3. pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
5. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7. przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim zatrudnionych jest 4 koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Wszystkie rodziny zastępcze i jeden rodzinny dom dziecka objęte są wsparciem koordynatora. W przypadku jednego rodzinnego domu dziecka funkcję koordynatora wykonuje specjalista pracy z rodziną.

REALIZACJA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ POWIATU NOWODWORSKIEGO W LATACH 2021-2023

Stan rodzicielstwa zastępczego

System pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego tworzony jest przez rodzinną pieczę zastępczą, czyli funkcjonujące rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka oraz instytucjonalną pieczę zastępczą, czyli funkcjonującą placówkę opiekuńczo – wychowawczą typu socjalizacyjnego.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego w latach 2021-2023.

Wyszczególnienie	Rok		
	2021 (stan na 31.12)	2022 (stan na 31.12)	2023 (stan na 31.12)
Rodzinna piecza zastępcza	95	106	113
Instytucjonalna piecza zastępcza	15	15	15
Razem	110	121	128

Analizując dane z ostatnich trzech lat zauważyć można, iż liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego systematycznie wzrasta. Porównując rok 2021 i 2023, wzrost ten wyniósł 14%. Dla porównania w poprzednim okresie obowiązywania programu, tj. w latach 2019-2021 przyrost ilości dzieci w pieczy zastępczej klasyfikował się na poziomie 12,5%.

Jednocześnie odsetek dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej stanowi mniejszość. Na koniec 2023 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczonych było 11,72% wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie nowodworskim. Zdecydowana większość – 88,28% umieszczonych było w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim

Spośród rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego zdecydowany prym wiodą rodziny zastępcze spokrewnione, następnie rodziny zastępcze niezawodowe, po czym rodziny zastępcze zawodowe. Powiat Nowodworski posiada dwa rodzinne domy dziecka. Od wielu lat na terenie powiatu nowodworskiego jest problem z pozyskaniem kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej, w związku, z czym takowa nie funkcjonuje. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych z podziałem na ich typ oraz liczbę rodzinnych domów dziecka wraz z liczbą dzieci w nich umieszczoną.

Wyszczególnienie	Rok					
	2021 (stan na 31.12)		2022 (stan na 31.12)		2023 (stan na 31.12)	
	Formy rodzinnej pieczy zastępczej)	Dzieci	Formy rodzinnej pieczy zastępczej)	Dzieci	Formy rodzinnej pieczy zastępczej)	Dzieci
Ogółem	44	95	42	106	44	113
Rodziny zastępcze zawodowe w tym:	4	23	4	35	6	41
- zwykłe	3	14	3	20	5	31
- pogotowie rodzinne	1	9	1	15	1	10
- specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
Rodzinny Dom Dziecka	2	15	2	18	2	16
Rodziny zastępcze niezawodowe	7	8	6	9	8	12
Rodziny zastępcze spokrewnione	31	49	30	44	28	44

W powiecie nowodworskim na dzień 31.12.2023 r. funkcjonowały 44 rodziny zastępcze oraz 2 rodzinne domy dziecka. W rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało 113 dzieci.

Powyższa tabela ukazuje, iż na przestrzeni ostatnich nastąpił znaczny wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W 2023 roku udało się pozyskać dwóch kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do liczby rodzin zastępczych wskazuje na niewystarczającą liczbę rodzin zastępczych. Szczególnie w zawodowych i niezawodowych rodzinach zastępczych istnieje konieczność umieszczania większej ilości dzieci niż przewidział ustawodawca. Sytuacja ta jest bardzo niepokojąca, dlatego, że rodziny zastępcze borykając się z nadmiernym obciążeniem są narażone na wypalenie zawodowe, którego konsekwencją jest rezygnacja z pełnienia swojej funkcji. Obawę budzi również sytuacja rodzin zastępczych spokrewnionych. Z roku na rok ich liczba spada. Jest to bardzo niepokojące w odniesieniu do wzrostu liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Największą obawę budzi fakt, iż w momencie braku wolnych miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zaistnieje konieczność umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej zapewnia dzieciom opiekę w momencie niemożności jej sprawowania przez rodziców biologicznych. Skoordynowane działania mają na celu pracę z rodziną w kierunku przezwyciężenia trudności życiowych oraz umożliwienie dzieciom powrotu do środowiska naturalnego. Na przestrzeni trzech ostatnich lat dzięki wspólnym działaniom jednostek pomocowych 6 dzieci powróciło pod opiekę rodziców.

W latach 2021-2023 system pieczy zastępczej opuściło łącznie 37 dzieci. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej w poszczególnych latach z podziałem na przyczynę tego opuszczenia.

Przyczyna opuszczenia rodzinnej formy pieczy zastępczej	Rok		
	2021	2022	2023
Powrót do rodziny biologicznej	0	3	3
Adopcja	1	1	3
Usamodzielnienie	5	10	10
Umieszczenie w ośrodku wsparcia (DPS)	0	0	1
Razem	6	14	17

Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim

Instyтуcjonalna piecza zastępcza ma na celu zabezpieczyć opiekę nad dzieckiem, w momencie, gdy nie ma możliwości umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej. Wyróżniamy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego. Na terenie powiatu nowodworskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, która zabezpiecza miejsca dla 14 wychowanków. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Nowym Dworze Gdańskim oraz liczbę wydanych skierowań w latach 2021-2023.

	Rok					
	2021 (stan na 31.12.)		2022 (stan na 31.12.)		2023 (stan na 31.12.)	
	Liczba dzieci	Liczba skierowań	Liczba dzieci	Liczba skierowań	Liczba dzieci	Liczba skierowań
Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego „Dom dla Dzieci” w Nowym Dworze Gdańskim	15	1	15	6	15	6

Mieszkania treningowe

W powiecie nowodworskim funkcjonuje jedno mieszkanie treningowe przeznaczone dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. W mieszkaniu treningowym jednocześnie może przebywać 3 wychowanków.

Wyszczególnienie	Liczba wychowanków korzystających ze wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu treningowym
2021	2
2022	5
2023	5
Razem	12

Mieszkania treningowe cieszą się oraz większym zainteresowaniem ze strony wychowanków pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej. Niektórzy wychowankowie okres pobytu w mieszkaniu treningowym traktują jak rozwiązanie tymczasowe, a dla niektórych pobyt jest dłuższy ze względu na podjęcie lub kontynuowanie przez nich nauki.

DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO W OBSZARZE ZAPOTRZEBOWANIA NA USŁUGI PIECZY ZASTĘPCZEJ

Powiat nowodworski jest powiatem ziemskim, leżącym w województwie pomorskim. Powiat Nowodworski graniczy z powiatami: od strony województwa pomorskiego - malborskim, miasto Gdańsk, gdańskim, od strony województwa warmińsko-mazurskiego - elbląskim, braniewskim. Siedzibą powiatu jest Nowy Dwór Gdański. Powierzchnia powiatu nowodworskiego wynosi 672 km² co stanowi 3,68% powierzchni województwa, 0,22% powierzchni kraju. Gęstość zaludnienia w powiecie nowodworskim wynosi 52 osoby na 1km², w województwie 126 osób na 1km², w kraju 123 osoby na 1 km². Stopa urbanizacji w powiecie wynosi 31,5% (dane GUS za 2022 r.).

Powiat nowodworski położony jest na północy Polski, we wschodniej części województwa pomorskiego. Składają się na niego dwie duże krainy geograficzne: Żuławy Wiślane i Mierzeja Wiślana. Administracyjnie w skład powiatu wchodzi 5 gmin: Ostaszewo,

Stegna, Sztutowo (gminy wiejskie), Krynica Morska (gmina miejska) oraz miasto i gmina Nowy Dwór Gdański (gmina miejsko-wiejska). Głównymi rzekami powiatu są Nogat, Szkarpa i Tuga, nad którą położone jest największe miasto – Nowy Dwór Gdański. Jest to teren w większości rolniczy przez wzgląd na sprzyjające tu do uprawy warunki naturalne – zwłaszcza żyzne gleby.

Według stanu na 30 czerwca 2022 roku, liczba ludności Powiatu Nowodworskiego wyniosła 33.991 osób, z czego 50,35% stanowiły kobiety, a 49,65% mężczyźni. Liczba ludności stanowi 1,44% ludności województwa, 0,09% ludności kraju. Struktura ludności powiatu przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 18,48%, osoby w wieku produkcyjnym 59,67%, a w wieku poprodukcyjnym 21,85%. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 1,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu nowodworskiego w 2050 roku wynosi 29 994, z czego 14 759 to kobiety, a 15 235 mężczyźni.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Dworze Gdańskim zarejestrowanych było 1145 osób bezrobotnych, z czego 677 to kobiety. Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy 47,25% stanowią osoby długotrwale bezrobotne.

Przygotowując się do sporządzenia „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim na lata 2024-2026” pozyskano dane z instytucji, które bezpośrednio zajmują się pracą z rodziną w środowisku. Pozyskane dane szczegółowo przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Gmina	Liczba rodzin i dzieci (w ciągu roku)	Liczba rodzin dysfunkcyjnych wymagających szczególnego wsparcia w latach 2021-2023		
			2021	2022	2023 (stan na dzień 31.10.2023)
1	Nowy Dwór Gdański	Liczba rodzin objętych wsparciem	308	381	329
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	150	154	162
2	Krynica Morska	Liczba rodzin objętych wsparciem	88	86	67
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	25	22	22
3	Stegna	Liczba rodzin objętych wsparciem	247	220	185
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	100	65	111
4	Sztutowo	Liczba rodzin objętych wsparciem	7	6	5
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	17	18	14
5	Ostaszewo	Liczba rodzin objętych wsparciem	119	100	103
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	106	79	78
	Łącznie Powiat Nowodworski	Liczba rodzin objętych wsparciem	769	793	689
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	398	338	387

Dane przekazane przez ośrodki pomocy społecznej wskazują, że liczba środowisk domowych, które wymagają szczególnego wsparcia wzrasta. Dane dotyczące roku 2023 obejmują niepełny rok, więc przypuszczać można, że tendencja wzrostowa zostanie zachowana. Niespełna 400 dzieci wychowuje się w rodzinach wymagających wsparcia i pomocy ośrodka pomocy społecznej w codziennym funkcjonowaniu.

Pracę z rodziną w środowisku prowadzi pracownik socjalny. Analizuje on sytuację problemową. Jeżeli prowadzona analiza doprowadza pracownika socjalnego do przekonania, że dana rodzina przeżywa trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej składa on wówczas wnioski do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Objęcie rodziny pracą asystenta może nastąpić również na mocy zarządzenia sądu rodzinnego, w którym może on zobowiązać rodzinę do określonego postępowania. Zarządzenie takie jest wiążące nie tylko dla rodziny, ale również dla ośrodka pomocy społecznej właściwego dla gminy, na terenie której zamieszkuje rodzina.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę, np. miejscem czasowego pobytu. Asystent rodziny działa w dwóch obszarach. Po pierwsze wspiera rodzinę wychowującą dzieci w prawidłowym wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Po drugie pomaga rodzinom, których dziecko objęte zostało działaniami pieczy zastępczej, a zatem których dzieci z rodziny zostały wyprowadzone. Wówczas asystent rodziny wspólnie z rodziną opracowuje plan pracy z rodziną, którego cele będą zakładały powrót dziecka do rodziny biologicznej.

L.p.	Gmina	Wsparcie asystenta rodziny (w ciągu roku)	Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny na terenie gmin powiatu nowodworskiego w latach 2021-2023		
			2021	2022	2023 (stan na dzień 31.10.2023)
1	Nowy Dwór Gdański	Liczba asystentów rodzin	3	3	3
		Liczba rodzin objętych wsparciem	37	44	49
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	73	94	95
2	Krynica Morska	Liczba asystentów rodzin	1	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem	10	7	2
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	15	9	2
3	Stegna	Liczba asystentów rodzin	1	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem	13	12	13
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	37	41	23
4	Sztutowo	Liczba asystentów rodzin	1	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem	7	6	4
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	17	18	11
5	Ostaszewo	Liczba asystentów rodzin	0	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem	0	5	8
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	0	18	26
	Łącznie Powiat Nowodworski	Liczba asystentów rodzin	6	7	7
		Liczba rodzin objętych wsparciem	67	74	76
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	142	180	157

We wszystkich gminach na terenie powiatu nowodworskiego zatrudnieni są asystenci rodzin. Zgodnie z powyższą tabelą około 160 dzieci przebywa w rodzinach, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Dzieci te są w grupie ryzyka w zakresie zabezpieczenia w ramach rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej.

L.p.	Gmina	Wsparcie asystenta rodziny (w ciągu roku)	Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd Rodzinny do współpracy z asystentem rodziny na terenie gmin powiatu nowodworskiego w latach 2021-2023		
			2021	2022	2023 (stan na dzień 31.10.2023)
1	Nowy Dwór Gdański	Liczba rodzin objętych wsparciem	2	7	11
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	2	18	17
2	Krynica Morska	Liczba rodzin objętych wsparciem	1	1	2
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	1	1	2
3	Stegna	Liczba rodzin objętych wsparciem	4	6	4
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	11	11	6
4	Sztutowo	Liczba rodzin objętych wsparciem	0	1	1
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	0	3	3
5	Ostaszewo	Liczba rodzin objętych wsparciem	0	0	2
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	0	8	8
	Łącznie Powiat Nowodworski	Liczba rodzin objętych wsparciem	7	15	20
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	14	41	36

Powyższe dane wskazują, iż na terenie powiatu nowodworskiego funkcjonuje 20 rodzin, co do których Sąd Rodzinny wydał zarządzenie obligujące ich do współpracy z asystentem rodziny. W rodzinach tych przebywa łącznie 36 dzieci. Współpraca ta ma na celu utrzymanie władzy rodzicielskiej i pozostanie dzieci w środowisku rodzinnym.

SŁABE I MOCNE STRONY SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE NOWODWORSKIM (ANALIZA SWOT)

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w powiecie nowodworskim oraz określa potencjalne szanse i zagrożenia.

W powiecie nowodworskim istnieją zarówno mocne jak i słabe strony systemu pieczy zastępczej. Mocne strony pomagają w budowie systemu opieki nad dzieckiem i ograniczają możliwość wystąpienia problemów w realizacji programu. Natomiast słabe strony mogą znacznie utrudniać lub nawet uniemożliwiać realizację założeń programowych. Dlatego właśnie na słabe strony należy zwrócić szczególną uwagę.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowana kadra zatrudniona w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, specjalista pracy z rodziną oraz psycholog), • doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz dziecka i rodziny, • dostęp do pomocy specjalistów (prawnik, psycholog, pracownik socjalny), • funkcjonowanie mieszkań treningowych dla osób usamodzielnianych, • funkcjonowanie Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej, • funkcjonowanie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, • rozwój ofert pomocy kierowanych do dziecka i rodziny, • podnoszenie kwalifikacji i kompetencji funkcjonujących rodzin zastępczych, • organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych, • zapewnianie wsparcia osobom usamodzielnianym, • skonkretyzowane przepisy prawne, • udzielanie świadczeń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz osób usamodzielnianych, • współpraca asystenta rodziny z rodzinami biologicznymi, • współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz specjalisty pracy z rodziną z osobami sprawującymi pieczę zastępczą, • współpraca z opiekunami wspierającymi proces usamodzielnienia, • współpraca podmiotów działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, • promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, • podejmowanie inicjatyw w celu integracji środowiska zastępczego, • wypracowane pozytywne relacje z rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka, • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój pieczy zastępczej, • potencjał, kreatywność i zapał do pracy kadry PCPR, 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze, • brak rodziny specjalistycznej, • mała liczba rodzin zastępczych zawodowych, • brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, • brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego, • brak na terenie powiatu organizacji działających na rzecz wsparcia dziecka i rodziny zastępczej, • przedłużające się postępowania sądowe w sprawach związanych z uregulowaniem sytuacji prawnej dzieci, • brak mieszkań socjalnych dla osób opuszczających pieczę zastępczą, • zwiększająca się liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, • brak świadomości istoty procesu usamodzielnienia i woli uczestnictwa młodych ludzi w tym procesie, • niedostateczne przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego życia, • długotrwałe oczekiwanie na terminy badań i diagnoz w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, oraz opiniodawczych zespołach specjalistów sądowych, • brak połączeń komunikacyjnych z miastami, w których można uzyskać specjalistyczne wsparcie, • niewystarczający wachlarz wsparcia dla osób opuszczających pieczę zastępczą, • niskie wynagrodzenia kadry organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość uzyskania wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych np. UE, MRPiPS, • regulacje prawne wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, • realizacja programów rozwojowych na rzecz grup społecznych, • współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, • udział w kampaniach społecznych, • promowanie wartości rodzinnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak motywacji rodziców biologicznych do zmiany swojej sytuacji życiowej, • utrzymujący się wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, • roszczeniowa postawa rodziców biologicznych względem opiekunów zastępczych i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, • rosnąca liczba dzieci i młodzieży ze specyficznymi problemami i potrzebami, • brak adekwatnych form pomocy dla osób ze specjalnymi problemami i potrzebami,

<ul style="list-style-type: none"> • stałe szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry, • zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną z dzieckiem problemowym m.in. socjoterapeuty, psychoterapeuty, superwizora, terapeuty rodzinnego, • zwiększenie kadry PCPR o kolejnego psychologa, • rozwój wolontariatu na rzecz pieczy zastępczej, • ogólnopolskie działania na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego, 	<ul style="list-style-type: none"> • mała liczba osób chętnych do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego, • umieszczanie w pieczy zastępczej licznych rodzeństw, • brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny, • problemy wychowawcze w pieczy zastępczej, • narażenie dzieci przebywających w pieczy zastępczej na wykluczenie społeczne, • ryzyko wystąpienia zjawiska demoralizacji wśród dzieci i młodzieży, • brak motywacji do nauki i podnoszenia swoich kwalifikacji wśród wychowanków pieczy zastępczej, • wyuczona bezradność i nieporadność życiowa, • wypalenie zawodowe rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka, • wypalenie zawodowe pracowników PCPR,
---	---

Analiza i wnioski

Sprawną realizacją założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest możliwa dzięki skupianiu się na podejmowanych przez gminy działaniach na rzecz pracy z rodziną, co będzie skutkowało utrzymaniem dziecka w rodzinie biologicznej. Równie ważne jest podejmowanie działań w kierunku wzrostu liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, gdyż jest to forma najbardziej przyjazna dziecku. Dziecko przede wszystkim powinno się wychowywać w warunkach rodzinnych.

W ostatnim czasie zauważalny jest wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Zazwyczaj do pieczy trafiają wieloliczne rodzeństwa, dla których praktycznie niemożliwe jest wskazanie docelowej rodziny zastępczej, tak aby ich nie rozdzielać. Zauważono, że w ostatnim czasie w rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego znacznemu wydłużeniu ulega ustawowy czas pobytu dzieci. Spowodowane jest to tym, iż rodzina biologiczna mało efektywnie współpracuje z ośrodkiem pomocy społecznej a w funkcjonujących rodzinach zastępczych brak jest wolnych miejsc. Największym jednak problemem, z jakim boryka się organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest brak rodzin zastępczych zawodowych, w których byłaby możliwość umieszczenia dzieci.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej nieustannie prowadzi działania w kierunku budowania pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego, jednakże w dalszym ciągu Powiat Nowodworski boryka się z problemem braku kandydatów do pełnienia funkcji rodzica zastępczego. Dlatego też, w nowym okresie objętym programem zintensyfikowaniu ulegną działanie w kierunku pozyskania nowych rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych, co umożliwi, w sytuacji konieczności, dobór właściwego środowiska zastępczego, bez dodatkowego obciążenia już istniejących środowisk zastępczych.

Dodatkowo konieczne jest sukcesywne podnoszenie standardów pracy wszystkich podmiotów i współpracy między nimi w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej przy równoczesnym udzielaniu świadczeń finansowych o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym w ramach posiadanych środków. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, bowiem nie bez powodu wskazuje na wielość podmiotów i instytucji, jako realizatorów, ale również, jako

partnerów. Tylko i wyłącznie interdyscyplinarne podejście do założeń ustawy wpłynie na wzrost jakości oferowanego wsparcia oraz wzrost profesjonalizmu służb zaangażowanych w ich realizację. Współpraca i wymiana doświadczeń jest konieczna do budowania sprawnie działającego systemu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Elementem niezbędnym jest dostępność do specjalistycznego wsparcia.

Wsparcie specjalistyczne dla opiekunów zastępczych oraz kadry placówki opiekuńczo-wychowawczej jest niezbędne w celu zwiększenia kompetencji osób prowadzących pieczę zastępczą, w tym zapobieganie wypaleniu zawodowemu oraz wymianę doświadczeń i nawiązywanie wzajemnej współpracy.

Z uwagi na rosnące potrzeby w zakresie specjalistycznego wsparcia dla dzieci organizator rodzinnej pieczy zastępczej stoi przed wyzwaniem zapewnienia wieloaspektowej oferty wsparcia dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz dla osób usamodzielnianych.

CELE KIERUNKI I ZADANIA PROGRAMU

Celem strategicznym „Programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026” jest **rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w celu zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

System pieczy zastępczej ma zapewnić dziecku czasową opiekę i wychowanie. Oznacza to, że objęcie dziecka systemem pieczy zastępczej nie ma na celu wyprowadzenie dziecka z rodziny na stałe a jedynie zapewnienie mu opieki i wychowania przez okres niezbędny do przygotowania rodziny do ponownego przyjęcia dziecka. Oznacza to nic innego jak to, że system pieczy zastępczej zakłada powrót dziecka do rodziny naturalnej. Z kolei zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku takiego miejsca w systemie pieczy zastępczej, które jest jak najbardziej zbliżone do środowiska rodzinnego.

Znowelizowana ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada tworzenie planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, a co za tym idzie ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zakłada się, że do rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej w celu zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej będą prowadziły działania, które mają na celu:

1. rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, w szczególności zawodowych;
2. wspieranie osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą;
3. podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej;
4. wspieranie i rozwój istniejących form rodzinnej pieczy zastępczej;
5. rozwój oferty wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej.

Natomiast do ograniczenia liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej będą prowadziły działania mające na celu:

1. deinstytucjonalizację pieczy zastępczej;
2. utrzymanie obowiązujących standardów funkcjonowania placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej

ROZWÓJ RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ, W SZCZEGÓLNOŚCI ZAWODOWYCH			
<i>Działanie</i>	<i>Pożądanee rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
1. Organizacja kampanii promujących ideę rodzicielstwa zastępczego. 2. Rozwój zawodowych i niezawodowych form pieczy zastępczej. 3. Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań w współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 4. Profesjonalne przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego. 5. Sprawne prowadzenie procesu kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodzica zastępczego lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka.	1. Powstanie różnorodnych form pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim. 2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralny element wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. 3. Wzrost liczby rodzin zastępczych, w szczególności zawodowych i niezawodowych. 4. Zwiększenie liczby wydawanych kwalifikacji dla kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego. 5. Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych. 6. Osiągnięcie liczby rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w Powiecie Nowodworskim zgodnie z limitem ustalonym na dany rok kalendarzowy. 7. Wzrost odsetka liczby dzieci objętych rodzinną formą pieczy zastępczej w ogólnej liczbie dzieci w pieczy zastępczej.	PCPR OPS organizacje pozarządowe	1. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodzica zastępczego. 2. Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych. 3. Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka. 4. Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz liczba udzielonych konsultacji i porad. 5. Działające grupy wsparcia dla rodziców zastępczych.
WSPIERANIE OSÓB USAMODZIELNIANYCH OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ			
<i>Działanie</i>	<i>Pożądanee rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
1. Intensywne przygotowywanie wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do procesu usamodzielnienia. 2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka systemu pieczy zastępczej. 3. Tworzenie grup wsparcia dla wychowanków usamodzielnianych. 4. Organizacja zajęć w celu nabycia kompetencji społecznych oraz nauka umiejętności poruszania się na rynku pracy. 5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i	1. Właściwe przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia. 2. Powstanie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. 3. Pozyskanie przez wychowanków nowych umiejętności i kompetencji społecznych. 4. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy. 5. Wsparcie finansowo-rzeczowe usamodzielnianego się wychowanka pieczy zastępczej.	PCPR OPS POIK Szkoły NGO PUP	1. Liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielnienia. 2. Liczba pozytywnych ocen realizacji programu usamodzielnienia. 3. Liczba osób usamodzielnianych uczęszczających na spotkania w ramach grup wsparcia. 4. Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia. 5. Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętność poruszania się na rynku pracy.

<p>kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie.</p> <p>6. Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu treningowym prowadzonym przez Powiat Nowodworski.</p> <p>7. Współpraca instytucji na rzecz kompleksowego wsparcia dla osób usamodzielnianych.</p> <p>8. Organizowanie osobom usamodzielnianym specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego, celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu.</p> <p>9. Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.</p> <p>10. Tworzenie i realizacja indywidualnych planów usamodzielnienia.</p> <p>11. Motywowanie do udziału w piknikach i targach pracy.</p>	<p>6. Korzystanie z mieszkań treningowych.</p> <p>7. Kontynuowanie nauki przez wychowanków.</p>		<p>6. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie wraz z wysokością wypłacanych świadczeń.</p> <p>7. Liczba osób korzystających z mieszkań treningowych.</p> <p>8. Liczba utworzonych indywidualnych planów usamodzielnienia oraz liczba ich modyfikacji.</p> <p>9. Liczba zorganizowanych pikników i targów pracy oraz liczba wychowanków, którzy wzięli udział w przedsięwzięciach.</p>
--	---	--	--

**PODNIESIENIE JAKOŚCI USŁUG
ŚWIADCZONYCH NA RZECZ PIECZY ZASTĘPCZEJ**

<i>Działanie</i>	<i>Pożądanee rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
<p>1. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.</p> <p>2. Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej współpracujących z PCPR.</p> <p>3. Udział pracowników PCPR w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>4. Upowszechnianie i promowanie dobrych praktyk w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.</p> <p>5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.</p> <p>6. Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami edukacyjnymi specjalistami oraz sądami.</p> <p>7. Tworzenie i realizacja programów na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.</p>	<p>1. Wzrost wiedzy i umiejętności kadry jednostek pracujących na rzecz dziecka i rodziny.</p> <p>2. Poznanie i wdrożenie dobrych praktyk w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>3. Wdrażanie nowych metod pracy z rodziną problemową.</p> <p>4. Sprawny przepływ informacji między podmiotami realizującymi zadania w obszarze pieczy zastępczej.</p>	<p>PCPR OPS Organizacje pozarządowe Szkoly sady</p>	<p>1. Liczba zorganizowanych szkoleń i projektów w zakresie pieczy zastępczej.</p> <p>2. Liczba pracowników wdrażających nabyte umiejętności oraz sprawdzone rozwiązania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>3. Liczba form wsparcia pracowników pomocy społecznej.</p> <p>4. Liczba pracowników wdrażających innowacyjne metody pracy.</p> <p>5. Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje.</p> <p>6. Liczba tworzonych i realizowanych programów na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wypracowane standardy.</p>

**WSPIERANIE I ROZWÓJ
ISTNIEJĄCYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ**

<i>Działanie</i>	<i>Pożądanee rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje i kwalifikacje rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka. 2. Zapewnienie pomocy i wsparcia w ramach poradnictwa specjalistycznego, w szczególności psychologicznego, prawnego, pedagogicznego oraz terapeutycznego. 3. Wypłata świadczeń finansowych obligatoryjnych oraz fakultatywnych. 4. Wsparcie rodzin zastępczych poprzez ścisłą współpracę z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. 5. Zatrudnianie na wniosek rodziny zastępczej lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka osoby do pomocy w opiece nad dziećmi oraz przy pracach gospodarskich. 6. Prowadzenie wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz dzieci w nich przebywających. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nabycie przez opiekunów zastępczych umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz umiejętności wspierających rozwój dziecka. 2. Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka w obszarze opiekuńczo-wychowawczym. 3. Wsparcie rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka w formie poradnictwa specjalistycznego, dzięki czemu będą oni w stanie sprostać napotkanym problemom. 4. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej pełni funkcję pomocową oraz wspierającą w momencie napotkania problemów. 	PCPR POIK Szkoły NGO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka objętych wsparciem koordynatora. 2. Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka biorących udział w szkoleniach. 3. Liczba rodzin zastępczych korzystających ze specjalistycznego poradnictwa. 4. Liczba rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka w spotkaniach w ramach grupy wsparcia. 5. Kwota i rodzaj wypłacanych świadczeń z podziałem na formy rodzinnej pieczy zastępczej. 6. Liczba rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, w których została zatrudniona osoba do pomocy. 7. Liczba rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka współpracujących z wolontariuszem.

**ROZWÓJ OFERTY WSPARCIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ**

<i>Działanie</i>	<i>Pożądanee rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług specjalistycznego wsparcia dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej. 2. Prowadzenie działań na rzecz powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin naturalnych. 3. Współpraca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 4. Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie dzieciom adekwatnego w porównaniu do potrzeb wsparcia, w szczególności: rekompensujących zaburzenia rozwoju, rozwijających umiejętności społeczne, trening integracji sensorycznej, grupy wsparcia, zajęcia socjoterapeutyczne itp. 2. Poprawa funkcjonowania rodzin biologicznych. 3. Realizacja przez rodzinę biologiczną działań 	PCPR OPS POIK Szkoły NGO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dzieci, które uzyskały specjalistyczne wsparcie. 2. Liczba dzieci które powróciły do rodziny naturalnej. 3. Liczba rodzin naturalnych współpracujących na rzecz polepszenia swojej sytuacji życiowej. 4. Liczba spotkań w których uczestniczą asystenci rodzin. 5. Liczba spotkań dzieci umieszczonych w pieczy

umieszczonych w pieczy zastępczej. 5. Umożliwienie, pomoc i zapewnienie warunków do kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi i osobami bliskimi.	określonych w planie pracy z rodziną. 4. Powrót dzieci do środowiska naturalnego. 5. Udział asystentów rodzin w okresowej ocenie sytuacji dziecka oraz w tworzeniu planu pomocy dziecku. 6. Utrzymanie osobistych kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodziną naturalną		zastępczej z rodziną naturalną.
---	---	--	---------------------------------

*PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim, POIK – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Nowym Dworze Gdańskim, OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej, ZI – Zespół Interdyscypliny, PUP – Powiatowy Urząd Pracy, PPP- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, NGO – organizacje pozarządowe

Ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

DEINSTYTUCJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ			
<i>Działanie</i>	<i>Pożądanane rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
1. Organizacja systemu pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi. 2. Systematyczny wzrost wynagrodzeń w rodzinnej pieczy zastępczej. 3. Bieżące wprowadzanie i aktualizowanie danych w rejestrach elektronicznych. 4. Dążenie do umieszczenia i przebywania małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej tylko w uzasadnionych przypadkach.	1. Wzrost rodzinnych form pieczy zastępczej	PCPR	1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej.
UTRZYMANIE OBOWIĄZUJĄCYCH STANDARDÓW FUNKCJONOWANIA PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ			
<i>Działanie</i>	<i>Pożądanane rezultaty</i>	<i>Realizatorzy/ partnerzy</i>	<i>Wskaźniki</i>
1. Utrzymanie obecnego standardu opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim. 2. Organizacja dla dzieci wsparcia adekwatnego dla potrzeb dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. 3. Zapewnienie kadry zatrudnionej w placówce opiekuńczo-wychowawczej możliwości podnoszenia i doskonalenia swoich kompetencji. 4. Prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry pracującej z dziećmi umieszczonymi w placówce opiekuńczo-wychowawczej.	1. Zapewnienie dzieciom umieszczonym w instytucjonalnej pieczy zastępczej realizację niezbędnych potrzeb na jak najwyższym poziomie. 2. Indywidualizacja procesu wychowawczego i edukacyjnego dla każdego z dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. 3. Udział kadry prowadzącej pracę z dziećmi w superwizji, grupach wsparcia itp.	PCPR, podmiot prowadzący placówkę opiekuńczo-wychowawczą	1. Rodzaj udzielanego wsparcia, częstotliwość, liczba dzieci korzystających. 2. Liczba i rodzaj udzielanego pracownikom wsparcia.

*PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim

ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim na lata 2024-2026 kierowany jest do:

- dzieci przebywających w pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych;
- rodzin zastępczych oraz pomocowych;
- rodzinnych domów dziecka;
- rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- dyrektorów i wychowawców placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Głównym realizatorem „Programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nowodworskim na lata 2024-2026” jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim, które zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, przy współpracy z:

- rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka;
- placówkami opiekuńczo – wychowawczymi;
- rodzinami pomocowymi;
- sądami;
- kuratorami sądowymi;
- policją;
- ośrodkami pomocy społecznej, w szczególności z terenu powiatu nowodworskiego;
- placówkami oświatowymi, szkołami;
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną;
- Powiatowym Urzędem Pracy;
- ośrodkami adopcyjnymi;
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Jednym z obowiązków nałożonych na powiat jest konieczność planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie. Mając na uwadze realne możliwości finansowe powiatu, analizując dane odnoszące się do funkcjonowania pieczy zastępczej oraz informacje z gmin na temat zagrożeń w środowiskach biologicznych, ustala się limity rodzin zastępczych zawodowych w latach 2024-2026 według poniższej tabeli:

Wyszczególnienie	Rok		
	2024	2025	2026
Rodzina zastępcza zawodowa	7	8	9
Rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1
Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna	1	1	1
Rodzinny dom dziecka	3	3	3
Razem	12	13	14

Limit rodzin zastępczych ujęty w powyższej tabeli jest punktem odniesienia do zapewnienia środków organizacyjnych i finansowych umożliwiających ich prowadzenie. Nie jest natomiast wskaźnikiem do osiągnięcia. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zakłada, że w latach 2024-2026 stworzy warunki do powstania nowych rodzin zawodowych dając możliwość utworzenia po jednej rodzinie zastępczej zawodowej oraz jednej rodzinie specjalistycznej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłami finansowania działań „Programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026” będą środki finansowe pochodzące z:

- budżetu Powiatu Nowodworskiego;
- budżetu innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków na koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego;
- budżetu samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych i zleconych;
- z odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dziecka w pieczy zastępczej;
- środków pozyskanych z zewnątrz w ramach projektów i konkursów.

MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja „Programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026” będą polegały na zbieraniu i weryfikacji danych dotyczących zrealizowanych zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim. Monitorowanie będzie się odbywało poprzez bieżącą weryfikację stopnia jego realizacji. Pozwoli to na ocenę powstających wyzwań i zagrożeń, dzięki czemu możliwa będzie aktualizacja treści programu, tak aby był on odpowiedzią na potrzeby społeczne systemu pieczy zastępczej w powiecie nowodworskim.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona na podstawie informacji od opiekunów i rodziców zastępczych, planów pomocy dziecku, okresowych ocen sytuacji dzieci, indywidualnych programów usamodzielnień, sprawozdań rzeczowych, finansowych i merytorycznych sporządzanych w ramach realizacji zadań na rzecz pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim raz w roku będzie przedkładał Radzie Powiatu w Nowym Dworze Gdańskim sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji „Programu rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Nowodworskiego na lata 2024-2026” będące integralną częścią Sprawozdania z realizacji „Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Nowodworskiego na lata 2016-2026”.